

WERKGROEP VOOR
VOGEL EN NATUURBESCHERMING
MIDDEN-BRABANT

mededelingenblad

1987

UITNODIGING

DINSDAG 31 maart 1987

Aanvang 20.00 u

JAARVERGADERING

Boerderij "de Schaapjes"

Agenda

1. INgek./ Uitgegane stukken
2. Bestuursverkiezingen
3. Tellingen - korhoen
- regenwulp
4. Nestkasten
5. Interne Vogelkursus
Appelvink/Kl.Bonte Specht/ Blauwborst

Dia's Strijper Aa (om u warm te maken voor de excursie van 4 april a.s.)

F. POST
NOORDHOEKRING 62
5038 GE TILBURG

VERSLAG VERGADERING 25 FEBRUARI

Aanwezig: L.Aangenent, A.Braam, R.Buskens, G.v.Daelen, M&J vd Groen, N.Gilissen, N.Hilgers, G.v.Iersel, G.vd Kaa, C.v.Laarhoven, F&F vd Oetelaar, R.Potten, V.Retel Helmrich, R.Smulders, S.Staps, R&Evd Velden, G.Verbiest, E.Verhoof, M.Slikkerveer

Ingek.

1. Vogelbescherming vraagt een nieuwe konsulent die Frans v Avendonk opvolgt. De consultant onderhoudt de kontakten tussen de Vogelbescherming en onze regio. In het bijzonder houdt hij zich bezig met de zgn "vrije vogelreservaten": instellen, afspraken met eigenaren enz.
2. Brief van Tom Heynen: hij vraagt om strandleeuwerik-waarnemingen deze winter.

Uitgeg.

1. Persbericht over vogelcursus Vogelbescherming/KRO en de plaatselijke vogelcursus van de VWG.
2. Nog niet uitgegaan maar alvast medegedeeld: Frank stuurt bericht naar het Kerkklokje over paddentrek in de Oisterwijkse Bossen waarvoor wegen tijdelijk moeten worden afgesloten. De bewoners aan deze wegen krijgen een stencil in de bus met informatie.

Nestkas.

ten Er zijn nog 25 kasten te hangen voor steenuilen. Joop gaat er in maart werk van maken.
Bonte Vl.vanger-kasten zullen bij Gerard door Sjef en Ragnar gefimmed worden. Voor het schoonmaken van de kasten in de O.w.bossen zorgen Ragnar en Ronald.

Vogelkur- sussen

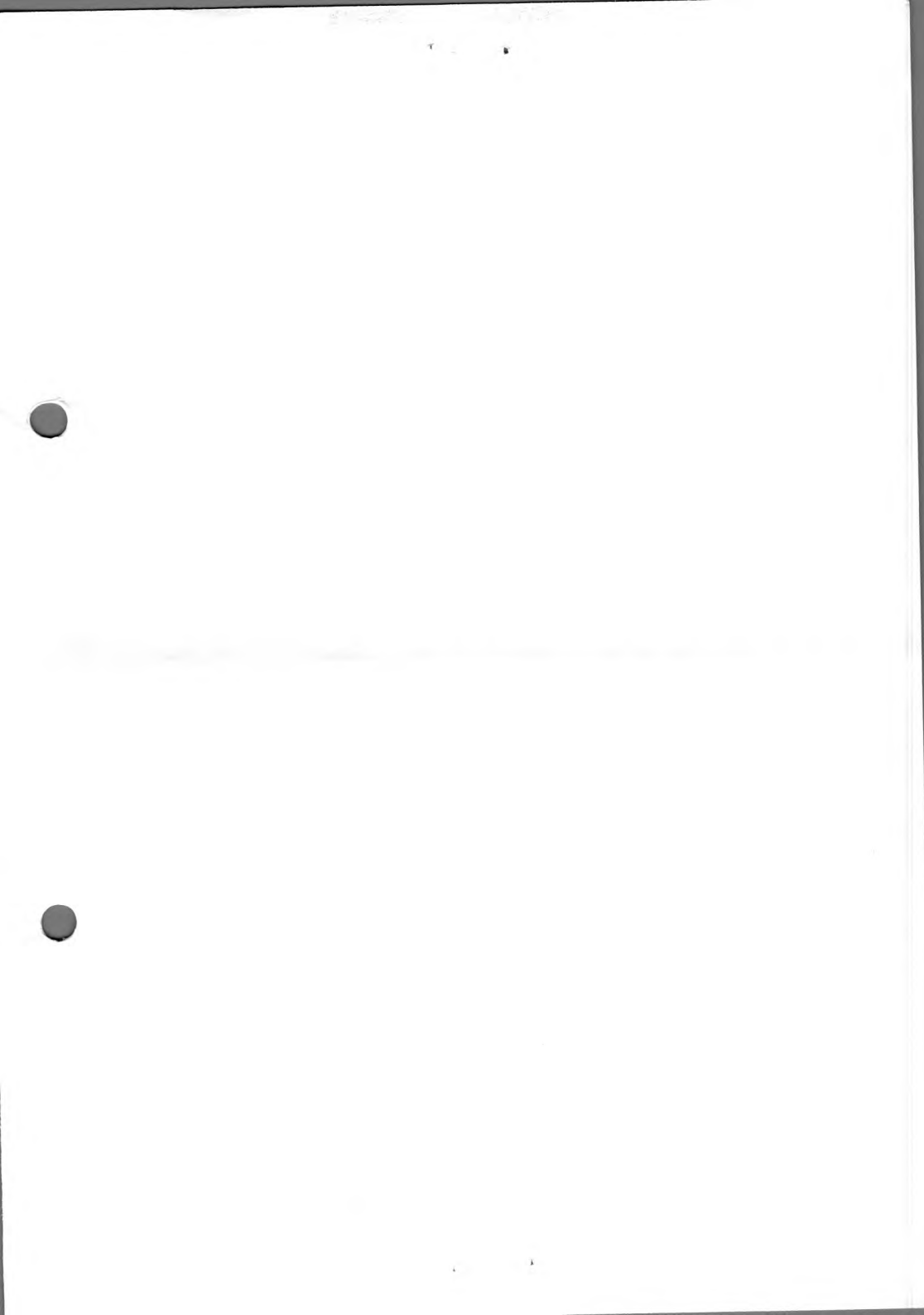
De vogelkennis van de leden gaat vergroot worden door een aantal uitstapjes waarbij enkele soorten in hun biotoop worden opgezocht. De kans voor veel leden om eindelijk eens een minder bekende soort te ontmoeten. (Zie verslag vd excursie elders in dit blad)

Binnenkort is er een tweede theorieavond van de cursus Vogelbesch./KRO Voor de excursies bij deze cursus worden nog excursieleiders of assistenten gevraagd. Melden bij Nico.

Mededel. Op de jaarvergadering op 31 maart zullen bestuursverkiezingen gehouden worden. Kandidaten voor bestuursfuncties kunnen zich tot een half uur voor de vergadering bij de secretaris melden.

De commissie ganzenjacht bestaat uit Loek-Mieke-Victor.

Rondvr. Miek wil graag gegevens ontvangen van rietganzen in de week voorafgaande aan de vergadering.
Gerard vraagt naar een vleermuisinventarisatie. Ciska doet navraag. Niels vraagt naar de resultaten van de simultaanganzentellingen. Victor moet deze gegevens nog uitwerken.
Lieneke meldt dat "Wilde ganzen in kultuurgrasland" gratis verkrijgbaar is bij het Jachtfonds/Postbus 20401/2500 EK Den Haag
Arno: voor de nieuwste editie van de Roodborsttapuit bel. (013)369289

Appelvink

Kersebiter — Hawfinch — Gros-bec — Kernbeisser
Coccothraustes coccothraustes (Linnaeus)

Een wat geheimzinnige bewoner van de hoge zandgronden is deze sinjeur met zijn enorme plumpe kegelsnavel waarmee hij harde zaden en noten met gemak kan kraken om er het vrucht vlees uit te halen.

Ofschoon de Appelvink als standvogel bij ons voorkomt, blijkt er toch wel enige trek bij deze soort voor te komen, waar nog lang niet alles over bekend is. Voor de vogelvangers en -schietters in Italië is de Appelvink als doortrekker een welkome buit en ik heb er op de Noorditaliaanse vogelmarkten vaak aangeboden gezien en rondom de vanginstallaties veel als lokvogel kunnen vaststellen. Toch heb ik het idee dat onze standvogels buiten de broedtijd wel wat rondzwerven en dan trekkers aanlokken, waarna zich 's winters vaak kleine troepjes vormen. In onze tuin nam ik er vroeger wel eens zo'n stuk of twintig tegelijk waar, azend op de vogelkerspitjes, die de grote troepen Spreeuwen de herfst daarvoor hadden achtergelaten onder de oude berkenbomen. Maar ze scharrelen ook vaak tussen het dorre blad onder de esdoorns, waarvan ze de gevallen zaadjes graag eten. Ze vallen dan vrijwel niet op en alleen door de witte staartzomen en de witte vleugelspiegels wordt hun aanwezigheid tussen de luchtig gevulde humuslaag verraden. Daar komt nog bij dat er zich naast ons huis een heel oude taxus bevond, die een heel vogelleven op zichzelf herbergde. Daar broedde Goudhaantje, Merel, Winterkoning en Roodborst in en streken in het najaar vaak enorme vluchten Koperwieken en Zanglijsters op de rode besjes. De pitjes, die overbleven van de duizenden slijmerige zoete besjes van de taxus kwamen op de grond en op het platte dak van de garage terecht. Daar konden wij de Appelvinken dan van uit ons raam soms wel een uur stilletjes pitjes zien kraken. Ongezien en stilletjes, want ze gedragen zich weinig opvallend.

In april maakten ze daar jaar in jaar uit een uitzondering op, want dan lieten ze zich nog wel eens op het grasveld zien. Hun zang is trouwens ook onopvallend en komt meestal van uit het topje van een hoge boom, waardoor ze alleen voor het geoefende oor van de vogelkenner opvallen. Ze laten dan vaak het 'tsik-sie' horen.

Hun vlucht doet altijd wat vlinderachtig aan. Door hun onopvallende levenswijze gaan ze maar al te vaak aan de neus van de vogelliefhebber voorbij...

Appelvink (*Coccothraustes coccothraustes*)

Broedvogel

Methode: Territoriumkartering.

Tijd van het jaar: Van half februari tot ver in juni, vooral van begin maart tot in mei.

Tijd van de dag: Gehele dag, maar vooral van zonsopgang tot enkele uren erna.

Waarnemingen: (1) Zingende ♂♂ en paren, vooral in februari, maart en april; (2) voedselvluchten, hierbij moet de vliegrichting worden ingetekend. Deze vinden vooral plaats in april, mei en juni. Let op vogels die met volle krop vliegen, deze vliegen naar het nest toe; (3) alle overige waarnemingen.

Witgesterde Blauwborst

*Blauboarstke — Bluethroat — Gorgebleue —
Blaukehlchen*

Cyanosylvia svecica cyanecula (Meisner)

De in ons land het meest voorkomende Blauwborst behoort tot de Witgesterde vorm, die in Midden- en Zuid-Europa thuishoort.

De Roodgesterde vorm, *Cyanosylvia svecica svecica* is broedvogel van Noord-Europa en Noord-Azië. Deze vorm is in ons land een zeldzame doortrekker in het voor- en najaar en wordt vooral in de maand mei opgemerkt.

De Blauwborst is bewoner van moerassige bosschages, in dennenbosjes bij water, ruige en enigszins verwilderde grienden en niet te dichte wilgen- en elzenbosjes.

Plaatselijk heeft de populatie van de Blauwborst in ons land sterke vooruitgang gekend, zoals in de Flevopolders waar uitstekende biotopen zijn ontstaan enige jaren na de drooglegging. De uitgestrekte rietvelden met verspreide wilgjes vormen daar de laatste jaren een gunstig biotoop. Doch niet alleen in de Flevopolders ook de Biesbosch en Zeeuwsch-Vlaanderen zijn bekende blauwborstbolwerken, terwijl op andere plaatsen, bijvoorbeeld in grienden, soms tijdelijk gunstige biotopen ontstaan.

Het broedgebied wordt doorgaans gekenmerkt door betrekkelijk lage begroeiing met wat verspreide, opgaande struiken en boompjes. De balts van de Blauwborst begint laag in die begroeiing en het mannetje klimt daarbij naar de top van een boompje of struik om daar uitgebreid te gaan zitten zingen, waarbij de blauwe borst goed getoond wordt.

Deze vertegenwoordiger van de groep van de nachtegalen is met zijn aantrekkelijke verenkleed en zang een zeer welkome aanvulling op onze rietveld- en griendbewoners, die over het algemeen wat eenzijdig van kleur zijn. De witte vlek in het blauw is dan wel niet altijd even duidelijk, het blauw springt er in ieder geval wel goed uit, evenals trouwens de fraaie roodbruine staart.

De landelijke populatie werd tijdens het atlasonderzoek geschat op 900-1200 broedparen, met inbegrip van circa 300 paar in de Flevopolders. In België is deze soort een vrij schaarse broedvogel die vooral in de provincies Oost-Vlaanderen, Antwerpen, Limburg en Brabant voorkomt.

De Blôcq van Kuffeler, Zuidelijk Flevoland, 25 april 1984

JAARVERSLAG

Algemeen Het jaar 1986 werd het jaar van verandering voor de vogelwerkgroep. Een verandering van koers die noodzakelijk was omdat al geruime tijd een verslapping te constateren was in de werk- en aktielust in de vereniging. Een verandering ook van het bestuur die onvermijdelijk werd nadat bestuursleden uittraden. Ad van Poppel zag na 3 jaar goed voorzitterschap, in Wales een mooie taak voor hem weggelegd en koos ervoor in september te emigreren. Loek Hilgers die vanaf het ontstaan van de werkgroep het secretariaat van de vereniging ruim twaalf jaar uitstekend heeft gerund, trad in oktober uit het bestuur terug. Het interimbestuur werd gevormd door Nico Hilgers (voorzitter), Victor Retel Helmrich (secretaris), George v. Daelen (notulen). Arno Braam (archief) en Ron Smulders (nieuwe leden). Fank vd Oetelaar bleef penningmeester. *huh (bibliothecaris)* Het aantal leden bedroeg aan het einde van het jaar 37, waaronder vier nieuwe leden te tellen waren.

Vogelstudie Evenals vorige jaren werd ook dit jaar meegewerkt aan het PPD-Avifaunaprojekt. Zowel aan de wintervogeltelling in januari als aan de broedvogeltelling inklusief inventarisatieweekeinden namen leden van de VWG deel. Verder werd deel genomen aan de bekentellingen onder coördinatie van de vwg de Kempen en werden in het najaar weer eens simultaan-ganzentellingen gehouden op de slaap- en fourageerplaatsen van de in midden-brabant overwinterende rietganzen. Deze gegevens werden t.b.v. de landelijke inventarisatie doorgegeven aan het RIN. De resultaten van deze tellingen gaven aanleiding tot het opzetten van een ganzenwerkgroepje dat zich zal bezighouden met de verstoring van ganzen op de fourageerplaatsen door jagers. In het kader van de jaarlijkse SOV-dag werd door Frans Post namens de vogelwerkgroep een lezing gehouden over de verspreiding van de Nachtzwaluw in Brabant. Van de hand van leden van de VWG verschenen in 1986 de volgende publikaties:

"Het voorkomen van de Geoorde Fuut als broedvogel in de provincie Noord-Brabant" - Ad van Poppel Roodb. jrg. 5 nr.1

"Klein Waterhoen (mogelijke broedgevallen)" - Miek Slikkerveer Roodb. jrg. 5 nr. 2/3

"Het voorkomen van de Fuut als broedvogel in de provincie Noord-Brabant" - Ad van Poppel Roodb. jrg. 5 nr. 2/3

"40.000 Kolganzen logeren in Brabant" - Loek Hilgers & Haro Kraal Brabant Natuurlijk jrg. 8 nr. 4

Vogelbe-
scherming

Een belangrijke aktiviteit was de deelname aan en de organisatie van een tweetal vogelkursussen. De vogelkursus van de Vogelbescherming/KRO en een zelf opgezette cursus in Esch. Naast het verzorgen van lesavonden werden door Nico en Loek exkursies geleid in typische vogelbiotopen. De animo voor deze kursussen bleek overweldigend groot. De knotploeg heeft zijn handen uit de mouwen gestoken in de Mortelen waar onderhoud werd verricht aan eerder door onze VWG geknotte wilgen.

De knotactiviteiten vonden plaats in goede samenwerking met het Noord-Brabants Landschap. Ondanks dat het bestemmingsplan dit verbood werd de afgesneden arm van de Beerze in Spoorдонк dichtgeschoven en geëgaliseerd. Hiertegen werd door de VWG actie ondernomen maar het is bedroevend dat het kwaad reeds is geschied en dat eventuele sankties in geen verhouding staan tot de aangerichte schade. Door Loek werd in Den Haag een toelichting gegeven op het kroonberoep dat door de VWG samen met de Oisterwijkse Milieuvereniging werd ingesteld tegen de bouw van vakantievoorzieningen in de Oisterwijkse bossen. De jaarlijkse kerkeuilenkastenkontrolе werd dit jaar door Nico en Jan Doevedans in de maanden juli/augustus uitgevoerd. De nestkasten in de Oisterwijkse bossen konden dit jaar helaas niet gekontrolеerd worden. Ook de steenuilenpijpen in het Moergelstels Broek konden nog niet geplaatst worden.

Excursies

Dagexcursies werden gehouden naar de Kil van Hurwenen, Zeeland en de Landschotse Heide. Weekendexcursies werden georganiseerd naar Givry voor bijzondere broedvogels en Cap Gris-Nez voor zee-trek.

Verder werd er in het kader van de landelijke vogelkijkdag in oktober een dag lang door de VWG excursies geleid in de Kampina.

Plannen voor

1987

De koersverandering zal vorm moeten krijgen in een activiteitenprogramma dat er meer op gericht is de leden van de vogelwerkgroep bij de activiteiten te betrekken en nieuwe leden aan te trekken. Belangrijk hierbij is de intentie méér excursies te houden, méér aandacht te besteden aan edukatie binnen en buiten de VWG en minder tijd te besteden aan procedurele zaken in het milieuaktiewerk. Hoewel het natuurbeschermingswerk een wezenlijk onderdeel van onze activiteiten als VWG moet blijven mag dit niet ten koste gaan van een plezierige sfeer van samenwerking en gezamenlijke vogelstudie.

In 1987 zullen met het oog op een vergroting van de vogelkennis van de leden excursies gehouden worden naar de Heuvelrug, de Veluwe en Oost-Brabant om minder algemene soorten te bestuderen. Tevens zal gestreefd worden werkgroepjes samen te stellen die bijzondere aspecten van de avifauna of bijzondere soorten gaan bestuderen. De eerder genoemde ganzenwerkgroep is er één van. Een andere is het werkgroepje "Zandgateninventarisaties". Buitenlandse excursies naar Frankrijk en Duitsland zijn in voorbereiding en zullen ook in het licht staan van een vergroting van de vogelkennis en het plezier van het vogelkijken. Meer dan in het verleden het geval was zal verslag worden gedaan van de onderzoekjes en excursies. Hopelijk zal deze aanpak leiden tot de kweek van een levend kader dat de komende jaren in staat zal zijn vogelstudie en vogelbescherming te bedrijven en uit te dragen.

V.R.H.
mrt. 1987

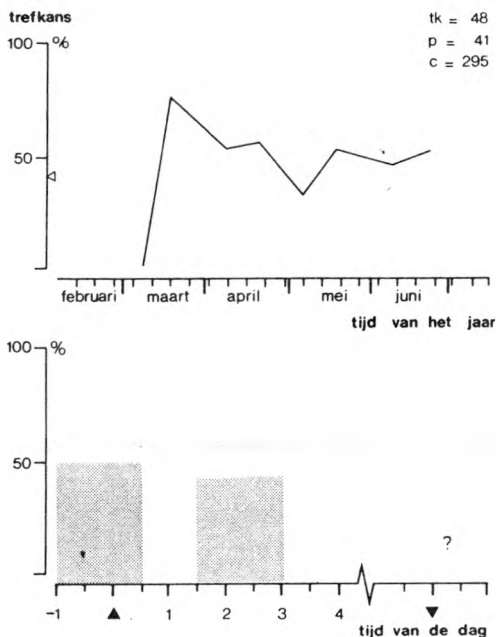
Blauwborst (*Luscinia svecica*)

Broedvogel

Methode: Territoriumkartering.

Tijd van het jaar: Van half maart tot het einde van juni, maar vooral van eind maart tot in mei.

Tijd van de dag: Van een uur voor zonsopgang tot enkele uren erna. Ook in de avond-

schemering wordt vaak goed gezongen. 's Nachts zingen slechts enkele vogels.

Waarnemingen: (1) Zang en balts; (2) alarm; (3) voedseltransport; (4) overige waarnemingen.

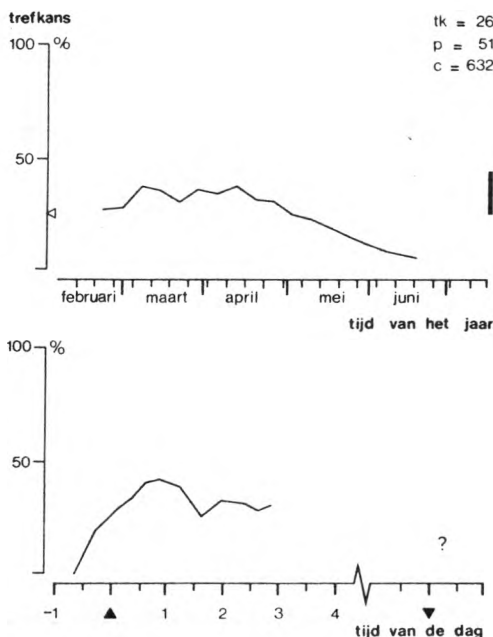
Interpretatie:

aantal geldige bezoeken	1-3	4-6	7-9	10-12	13-15	16-18	19-21
aantal waarnemingen	1	1	2	3	3	3	3
in beste tijd	1	2	3	3	3	3	3

Eenmalige waarnemingen voor begin mei kunnen niet worden meegeteld. Bij hoge dichtheden kunnen de territoria op slechts enkele tientallen meters van elkaar liggen. Bij lage dichtheden kunnen de territoria zeer groot zijn en de zangposten op flinke afstand van elkaar liggen (oppassen voor dubbeltellingen).

Niet-broedvogel

Door het zeldzame voorkomen en het buiten de broedtijd onopvallende gedrag is onderzoek moeilijk uit te voeren.

Interpretatie:

aantal geldige bezoeken	1-3	4-6	7-9	10-12	13-15	16-18	19-21
aantal waarnemingen (8)	1	1	1	1	2	2	3
in beste tijd (5)	1	1	2	2	3	3	3

Eenmalige waarnemingen alleen meetellen vanaf half april. In het vroege voorjaar zitten de broedvogels vaak groepsgewijs te zingen en te roepen en achtervolgen elkaar over grote afstanden. Dit gedrag bemoeilijkt het afgrenzen van de territoria. Voedselvluichten vinden plaats tot op honderden meters van het nest. Ga bij het scheiden van de territoria dan ook in principe alleen uit van de waarnemingen van zittende vogels. Plaatselijk komen hoge dichtheden voor waarbij de nesten op minder dan 50 m afstand van elkaar kunnen liggen.

Niet-broedvogel

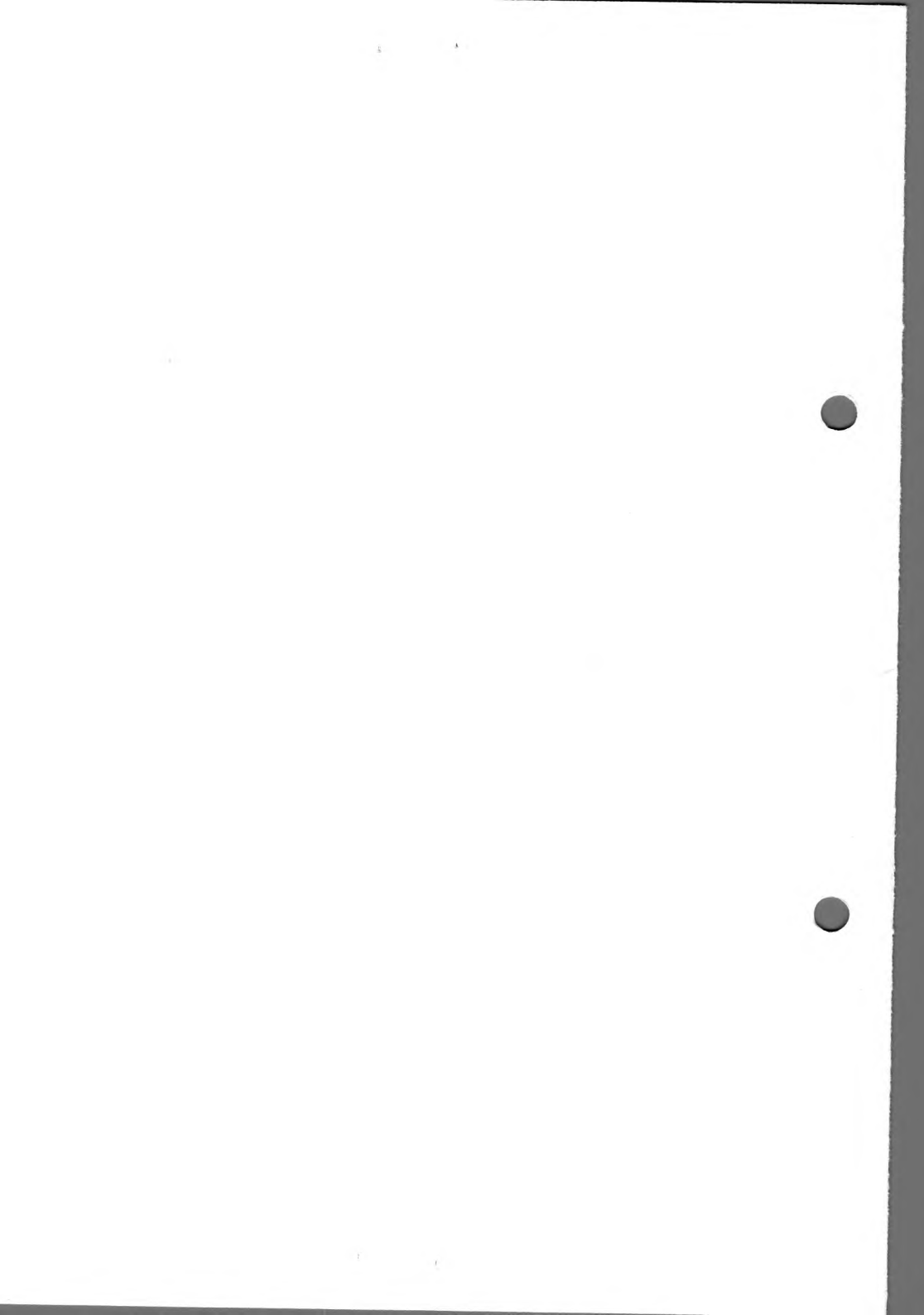
Aantallen worden vastgesteld door gebiedstellingen middels steekproeven. De soort heeft vermoedelijk ook slaapplekken, maar daarover is uit Nederland weinig bekend. Trek-onderzoek is mogelijk door trekellingen.

Gebiedstellingen

Tijd van het jaar: Van half augustus tot in mei.

Tijd van de dag: Van een uur na zonsopgang tot een uur voor zonsondergang.

Gedrag: (1) Solitair of in groepen tot enkele tientallen; (2) meestal zwijgzaam, soms luidruchtig; (3) ofwel op de grond ofwel hoog in de boomtoppen zittend en in beide gevallen nogal onopvallend; (4) in de winter soms concentraties op voedselrijke plaatsen, zoals parkachtige tuinen in dorpen en steden.

Zondag 8 maart jl. hadden we onze eerste excursie van de zg. "interne vogelcursus." Om de boomleeuwerik te zien en te horen stonden we rond zevenen op de Drunense Duinen in een ijzige noord-oostenwind (-5 c.). En de boomleeuwerik vond het ook te koud. Niets te horen of te zien behalve echte wintervogels als kepen. Daarna gingen we toch nog redelijk opgewekt naar de Utrechtse Heuvelrug. Kruisbekken en haviken was de bedoeling. Onderweg langs de snelweg bewonderden we nog een grote groep (700) kolganzen, één brandgans en een moeilijke gans die het midden hield tussen een casarca en een sneeuwgans blauwe fase. Later bleek volgens een boek van Arno dat het ging om een Nieuwzeelandse (ook wel Paradijs-)casarca. Proficiat Sjors!

Bij het oversteken van de Rijn (pondje Amerongen) zagen we grauwe ganzen, aalschovers, drieteen-, zilver- en kokmeeuwen en genoten verder van het landschap (mooie overgang uiterwaarde naar beboste heuvelrug).

Net voorbij Leersum stapten we uit midden tussen een groep sijzen en naar later bleek barmsijzen. De zon was nu krachtig genoeg om niet te hoeven blauwbekken. Telescoop erbij en goed luisteren. Jawel: Kruisbekken. Ieder kon mannetje en vrouwtje bewonderen en een enkeling tevens een barmsijs. De wandeling leverde verder nog mooie waarnemingen op van boomklever, boomkruiper en vele zingende sijzen, en een enkele onduidelijke aanwijzing naar havik.

De koffie smaakte daarna goed voordat we huiswaarts trokken. Er waren 14 mensen meegegaan en de thuisblijvers hadden ongelijk.

Tot de volgende keer op 5 april : Er treden dan op:

BLAUWBORST APPELVINK KLEINE BONTE SPECHT

Vertrek: 06.00 uur station Oisterwijk.

DATA

di.	31 maart	JAARVERGADERING VWG	20.00u "de Schaapjes"
zo.	5 april	EXCURSIE VOGELWERK GROEP Strijper Aa/Rijk v Nijmegen	6.00u Station O'wijk
za.	11 april	1°excursie VB/KRO	7.00u Station O'wijk
wo.	15 april	Bestuursvergadering	
za.	25 april	2°excursie VB/KRO	-----
		Avondexcursie Vogelcursus vwg	19.00u Blauwe Kei
di.	28 april	LEDENVERGADERING	20.00 "de Schaapjes"
zo.	3 mei	EXCURSIE VOGELWERK GROEP	
		Veluwe (glanskop/bonte vl.v/gekr.rst/fluiters)	5.30u Station O'wijk
za.	9 mei	3°excursie VB/KRO	-----
di.	19 mei	LEDENVERGADERING	20.00u "de Schaapjes"